

Νησίδες Ελευθερίας και Ανάπτυξης

Πρόταση για τη Λειτουργία Ειδικής
Οικονομικής Ζώνης στην Ελλάδα

ΚεΦιΜ-Μάρκος Δραγούμης
Κέντρο Φιλελευθέρων Μελετών
Liberty Forum of Greece

Οι πληροφορίες και οι απόψεις που παρουσιάζονται σε αυτή την έκδοση εκφράζουν τους συγγραφείς και δεν αντιπροσωπεύουν απαραίτητα την άποψη του Ιδρύματος Φρίντριχ Νάουμαν για την Ελευθερία. Η ευθύνη για τις απόψεις που εκφράζονται ανήκει αποκλειστικά στους συγγραφείς.

Η έκδοση έγινε δυνατή με πόρους του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών.

Εκδότης

Ίδρυμα Φρίντριχ Νάουμαν για την Ελευθερία
Ευρωπαϊκός και Διατλαντικός Διάλογος
71 Avenue de Cortenbergh
1000 Βρυξέλλες, Βέλγιο

Γενική Παραγωγή

COMDOK GmbH

Φωτογραφίες

iStockphoto.com

Νησίδες Ελευθερίας και Ανάπτυξης

Πρόταση για τη Λειτουργία Ειδικής Οικονομικής Ζώνης στην Ελλάδα

1	Επιστροφή στην ανάπτυξη με άμεσες ξένες επενδύσεις Αθανάσιος Τσιούρας	2
2	Πρόταση για την ίδρυση και λειτουργία μιας ειδικής οικονομικής ζώνης στην Ελλάδα Βασίλης Καραμητσόπουλος, Αντώνης Κουμπιάς, Ορέστης Παστελλάς, Μαριέλα Τηλιακού	6
	Εισαγωγή	6
2.1	Νομική Μορφή – Μοντέλο ίδρυσης και διαχείρισης της ειδικής οικονομικής ζώνης - διασφάλιση σταθερότητας	7
2.2	Καθεστώς της Ζώνης	10
2.2.1	Φορολογία – Φορολογική Διοίκηση	11
2.2.2	Κοινωνική ασφάλιση, ασφάλιση υγείας, ασφάλιση από εργατικό ατύχημα	12
2.2.3	Περιβάλλον	13
2.2.4	Εργατικά	14
2.2.5	Διαιτητική επίλυση διαφορών	18
2.3	Συμβατότητα με το Διεθνές και Κοινοτικό Δίκαιο	19
2.4	Ενδεικνυόμενες ενέργειες	20

1 | Επιστροφή στην ανάπτυξη με άμεσες ξένες επενδύσεις

Αθανάσιος Τσιούρας

Μπορεί να φαίνεται απίστευτο σήμερα, αλλά κάποτε η Ελλάδα είχε δυναμικό βιομηχανικό τομέα. Το ΑΕΠ, για περισσότερο από μία δεκαετία, αυξανόταν κάθε χρόνο περισσότερο από 6% και ο πληθωρισμός δεν ξεπερνούσε το 2%. Από το 1953 έως το 1974 η Ελλάδα είχε ένα από τους μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης στον κόσμο, ίσως το δεύτερο ή τρίτο μετά τη Δυτική Γερμανία και την Ιαπωνία. Γίνονταν εξαγωγές ελληνικών βιομηχανικών προϊόντων και πολλά ελληνικά νοικοκυριά είχαν ηλεκτρικές συσκευές – ακόμη και αυτοκίνητα – που είχαν κατασκευασθεί στην Ελλάδα.

Εκείνη την εποχή το ξένο κεφάλαιο προστατευόταν από νομοθεσία, η οποία εγγυάτο σταθερή φορολογία για καθορισμένο αριθμό ετών. Ούτε επιδοτήσεις, ούτε ειδικά προνόμια, πέρα από μια συμφωνία ότι οι όροι της επένδυσης θα παρέμεναν οι ίδιοι για μεγάλο χρονικό διάστημα και ότι το κράτος δεν θα απαλλοτρίωνε την επένδυση. Όμως, σε μια χρονική περίοδο όπου το κύμα των εθνικοποιήσεων σάρωνε άλλες ηπείρους, η Ελλάδα έμοιαζε ως ένα καλό μέρος για επενδύσεις – και, τουλάχιστον κατά τον περίοδο εκείνη, οι αποδόσεις των επενδύσεων ήσαν σημαντικές.

Σήμερα η Ελλάδα βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Έχει αποβιομηχανοποιηθεί σταθερά από το 1975 κι έπειτα. Διαδοχικές κυβερνήσεις ενδιαφέρονταν πολύ περισσότερο να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν ένα τεράστιο κράτος, προκειμένου να δημιουργήσουν ένα πελατειακό δίκτυο που θα διασφάλιζε την επανεκλογή τους. Υγιείς επιχειρήσεις εκδιώκονταν από την Ελλάδα και η αύξηση των εισαγωγών σήμαινε ότι μεγάλη ποσότητα κεφαλαίου έβγαινε από τη χώρα. Το έλλειμμα στο ταμειακό ισοζύγιο, συνδυαζόμενο με τα δημοσιονομικά ελλείμματα, οδήγησαν την οικονομία και τα δημόσια οικονομικά σε τραγική κατάσταση.

Το κράτος κοντεύει να χρεωκοπήσει, οι τράπεζες βρίσκονται διαρκώς σε ανάγκη για ανακεφαλαιοποίηση, η ανεργία αυξάνεται – αλλά, το σπουδαιότερο, η Ελλάδα δεν παράγει πια αγαθά ή υπηρεσίες. Λίγες δημιουργικές εξαγωγικές επιχειρήσεις αποτελούν την εξαίρεση. Υπάρχει, φυσικά, η τάση για παραγωγή (εσκεμμένη η

επιλογή της λέξης) start-ups, οι οποίες ανταγωνίζονται για τη στοργή (και τα χρήματα) του κράτους ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι περισσότερες από αυτές που επιτυγχάνουν μια ενίσχυση ή επιδότηση μετά ακολουθούν την προτροπή "Πάρε τα χρήματα και φύγε!". Οι προσπάθειες αυτές δεν καταλήγουν σε διατηρήσιμες επενδύσεις.

Επιπλέον, ένα μεγάλο μέρος του ελληνικού ΑΕΠ θα φύγει στο εξωτερικό, προκειμένου να εξυπηρετηθεί το χρέος προς τους διεθνείς πιστωτές της Ελλάδος. Λιγότερο κεφάλαιο θα είναι διαθέσιμο για να ξεκινήσουν επιχειρήσεις, που θα μπορούσαν να παράγουν εξαγωγίμα αγαθά και υπηρεσίες και θα φέρνουν, έτσι, χρήματα στην ελληνική οικονομία.

Εάν η κατάσταση αυτή φαίνεται ότι δεν μπορεί να αναστραφεί, είναι επειδή πράγματι αυτό ισχύει – εάν δεν ληφθούν ριζοσπαστικά μέτρα για να φέρουν σημαντικό ξένο κεφάλαιο. Τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι δημόσιες επενδύσεις, με βραχυχρόνια μόνον επιρροή στη δημιουργία θέσεων εργασίας, δεν επαρκούν. Ιδιωτικά κεφάλαια, τεράστια ιδιωτικά κεφάλαια, που θα ξεκινούσαν ένα νέο κύκλο ανάπτυξης, εξίσου εντυπωσιακό με αυτόν των δεκαετιών του '50 και του '60, πρέπει να προσελκυσθούν. Και ιδιωτικά κεφάλαια σημαίνει άμεσες ξένες επενδύσεις.

Θα μπορούσε να ισχυρισθεί κάποιος ότι υπάρχουν πολλοί καλοί λόγοι, για να μην επενδύσει κανείς στην Ελλάδα. Υψηλοί φόροι, πολιτική αστάθεια, περιβάλλον εχθρικό προς την επιχειρηματικότητα, ανελαστικό πλαίσιο εργασιακών σχέσεων, τεράστια γραφειοκρατία, ασταθές νομικό περιβάλλον.

Τότε όμως γιατί έχουμε δει πρόσφατα άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα, έστω και περιορισμένες; Σίγουρα θα έχει κάποια πλεονεκτήματα η Ελλάδα σε σχέση με γειτονικές χώρες, που παρέχουν πολύ χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές και ιδιαιτέρως χαμηλό κόστος, συγκρινόμενο με της Ελλάδας.

Υπάρχουν, λοιπόν, κάποια χαρακτηριστικά που είναι ελκυστικά για τους επενδυτές. Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας είναι ιδιαιτέρως σημαντική. Βρίσκεται ανάμεσα στη διώρυγα του Σουέζ και την κεντρική Ευρώπη και είναι, έτσι, η πύλη εισόδου προς τις ευρωπαϊκές και τις ασιατικές αγορές. Επιπλέον, ο καιρός, το κλίμα στην Ελλάδα είναι εξαιρετικό, είναι πολύ όμορφο μέρος για να ζει κανείς. Το εργατικό δυναμικό είναι μορφωμένο και με προσόντα. Οι βασικές υποδομές (επικοινωνίες, συγκοινωνίες κ.λπ.) είναι πολύ επαρκείς.

Τι θα γινόταν, λοιπόν, εάν βρίσκαμε ένα τρόπο να απομακρύνουμε τα εμπόδια, όλους εκείνους τους παράγοντες που αποτρέπουν τους πιθανούς επενδυτές; Ας μη ξεχνάμε ότι αυτό έχει ξαναγίνει. Οι συνθήκες στην Ελλάδα ήσαν εξ ίσου κακές, αν όχι χειρότερες, μετά το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου της το 1949. Το κράτος ήταν κατεστραμμένο, υποδομές δεν υπήρχαν, η Ελλάδα δεν είχε σταθερό εθνικό νόμισμα, αλλά υποτιμούσε διαρκώς τη δραχμή έναντι του δολλαρίου ΗΠΑ.

Το 1953 η ελληνική κυβέρνηση έκανε δύο πράγματα: υποτίμησε τη δραχμή “για τελευταία φορά” (η επόμενη υποτίμηση έγινε το 1979), μειώνοντας στο μισό την ισοτιμία της έναντι του δολλαρίου, και θέσπισε νομοθεσία που παρείχε ειδικά προνόμια στις άμεσες ξένες επενδύσεις, τις οποίες η κυβέρνηση έκρινε σημαντικές για την εθνική οικονομία. Τα “προνόμια” αυτά δεν ήταν κάποια άμεση χρηματική επιδότηση, παρά ένας συμφωνημένος φορολογικός συντελεστής για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, που δεν μπορούσε το κράτος να μεταβάλει μονομερώς. Οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ του κράτους και ενός επενδυτή θα λυνόταν με διαιτησία. Οι δύο αυτές ενέργειες οδήγησαν στο “ελληνικό μεταπολεμικό οικονομικό θαύμα”.

Μπορεί το πείραμα του 1953 να επαναληφθεί; Όχι. Τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά τώρα. Είναι πολύ πιο περίπλοκα. Η υποτίμηση του νομίσματος αποκλείεται, καθώς η Ελλάδα συμμετέχει στην ευρωζώνη (και θα ήταν καταστροφική, ούτως ή άλλως). Φορολογικές απαλλαγές, από μόνες τους, δεν θα επαρκούσαν για να αντισταθμίσουν τα άλλα προβλήματα που κρατούν τους περισσότερους πιθανούς επενδυτές μακριά από την Ελλάδα. Και, δυστυχώς, η πολιτική συζήτηση δεν είναι αρκετά ώριμη, ώστε να εξετασθεί σοβαρά μια πρόταση για πλήρη ανατροπή του υφιστάμενου συστήματος της οικονομίας.

Γι’ αυτό, λοιπόν, ας συμβιβασθούμε. Αντί να προσπαθήσουμε να αλλάξουμε όλη την Ελλάδα, ας προσπαθήσουμε να δημιουργήσουμε μια μικρή ζώνη στην Ελλάδα, όπου οι επενδυτές δεν θα πρέπει να βρεθούν αντιμέτωποι με τα περισσότερα προβλήματα που θα εμφανίζονταν, εάν επέλεγαν να επενδύσουν σε άλλο μέρος της χώρας. Η ζώνη αυτή δεν θα λειτουργούσε μόνο ως μια ζώνη με χαμηλό φορολογικό συντελεστή, αλλά θα διαφοροποιείτο από την υπόλοιπη Ελλάδα σχεδόν σε όλα τα στοιχεία εκείνα που καθιστούν μιαν επένδυση ασύμφορη στην Ελλάδα. Ο Mark Klugman, δημιουργός και υποστηρικτής της πρότασης “LEAP zones - LEAP cities” έχει υποστηρίξει πολύ πειστικά ότι η θεσμική υπερπήδηση των εμποδίων (“leapfrogging”) θα απαιτούσε μεταρρυθμίσεις σε ζητήματα νομικά, οικονομικά, διοικητικά και πολιτικά (Legal, Economic, Administrative and Political - L.E.A.P.). Μια τέτοια

ζώνη θα μπορούσε να λειτουργήσει και πιλοτικά, ως χώρος δοκιμής για φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις.

Το κείμενο αυτό παρουσιάζει μια πρόταση για τη δημιουργία ειδικής οικονομικής ζώνης στην Ελλάδα. Περιγράφει το θεσμικό πλαίσιο για τη ζώνη και τη διαχείρισή της - κάποιους εναλλακτικούς τρόπους, σύμφωνους με το ελληνικό Σύνταγμα, για να στηθεί η ζώνη και να προσφέρει στους επενδυτές τη βεβαιότητα και εγγυήσεις ότι η κυβέρνηση δεν θα υπαναχωρήσει ως προς τις συνθήκες που καθιερώνει μέσα στη ζώνη. Το ουσιαστικό της μέρος περιγράφει τους διάφορους κανόνες που θα διαφοροποιούν τη ζώνη από την υπόλοιπη χώρα στα πεδία της φορολογίας και της φορολογικής διοίκησης, της κοινωνικής ασφάλισης, της ασφάλισης υγείας και της ασφάλισης για τα εργατικά ατυχήματα, της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, του εργατικού δικαίου και της επίλυσης διαφορών μεταξύ του κράτους και των επενδυτών, μεταξύ των ίδιων των επενδυτών, καθώς και των εργατικών διαφορών εντός της ζώνης. Η πρόταση κλείνει με την πραγμάτευση της συμβατότητάς της με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καταγράφει τα βήματα που απαιτούνται για την υλοποίησή της.

Πρόκειται για τη δουλειά που έχουν κάνει τέσσερις φοιτητές ή πρόσφατοι απόφοιτοι της Νομικής Σχολής Αθηνών: η Μαριέλα Τηλιακού, ο Αντώνης Κουμπιάς, ο Ορέστης Παστελλάς και ο Βασίλης Καραμητσόπουλος. Είχα τη χαρά να εργασθώ μαζί τους, συντονίζοντας τις προσπάθειές τους και επιμελούμενος το τελικό κείμενο. Οι συγγραφείς είναι μέλη της ομάδας "Φοιτητές Νομικής Αθηνών για την Ελευθερία", μια ομάδα φοιτητών (κυρίως) Νομικής και πρόσφατων αποφοίτων, που εξετάζει σύγχρονα νομικά προβλήματα από μια φιλελεύθερη οπτική. Η μελετητική αυτή ομάδα είναι μια κοινή προσπάθεια του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών Μάρκος Δραγούμης και του ελληνικού τμήματος του διεθνούς οργανισμού "Φοιτητές για την Ελευθερία". Η δημοσίευση αυτής της πρότασης έχει καταστεί δυνατή χάρη στη γενναιόδωρη προσφορά του Ιδρύματος Φρίντριχ Νάουμαν για την Ελευθερία.

2 | Πρόταση για την ίδρυση και λειτουργία μιας ειδικής οικονομικής ζώνης στην Ελλάδα

Βασίλης Καραμητσόπουλος, Αντώνης Κουμπιάς,
Ορέστης Παστελλάς, Μαριέλα Τηλιακού

Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει στη βασική της μορφή μία πρόταση για ίδρυση και λειτουργία μιας ειδικής οικονομικής ζώνης στην Ελλάδα. Πρόκειται για μια προσπάθεια παράκαμψης - «υπερπήδησης» (leapfrogging), εντός μιας καθορισμένης περιοχής της χώρας, πολλών από τα εμπόδια και τις αβεβαιότητες που συναντούν όσοι θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα και που αποτελούν σημαντικά αντικίνητρα για άμεσες ξένες επενδύσεις. Για τη διαμόρφωση μιας πρότασης που θα έχει πιθανότητες να νομοθετηθεί συνεκτιμάται το σημερινό πολιτικό κλίμα και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα εργασιακά δικαιώματα με σκοπό τη διασφάλιση της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης (βάσει των σημερινών πολιτικών συσχετισμών στη χώρα) για τη δημιουργία μιας ειδικής ζώνης.

Οι ειδικές οικονομικές ζώνες έχουν προταθεί και στο παρελθόν ως ένας τρόπος για την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα. Ωστόσο, η υιοθέτηση αυτών των προτάσεων ήταν μια «χαμένη υπόθεση» από την αρχή, δεδομένου ότι ειδικές οικονομικές ζώνες παρουσιάστηκαν ως περιοχή στην οποία οι εργαζόμενοι θα γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από τις δυνάμεις του διεθνούς καπιταλισμού - και αυτή η εικόνα έχει αποτυπωθεί στο εκλογικό σώμα. Για να αποφύγουμε την εντύπωση ότι οι ειδικές οικονομικές ζώνες είναι άλλη μία προσπάθεια για τη συμπίεση του εργατικού κόστους και των δικαιωμάτων των εργαζομένων προς όφελος των πολυεθνικών εταιρειών, η πρόταση δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα εργασιακά δικαιώματα και η προστασία τους τίθεται στην πρώτη γραμμή της λειτουργίας της ζώνης.

Για την κατάρτιση της πρότασης ελήφθησαν υπ' όψει τα συνηθέστερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες και οι επενδυτές στη χώρα, το ισχύον

συνταγματικό πλαίσιο και το ενωσιακό δίκαιο, παλαιότερη νομοθεσία για τις επενδύσεις, νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.1 Νομική Μορφή - Μοντέλο ίδρυσης και διαχείρισης της ειδικής οικονομικής ζώνης - διασφάλιση σταθερότητας

Για τη δημιουργία και την ουσιαστική λειτουργία μιας ειδικής οικονομικής ζώνης δεν αρκεί η νομοθέτησή της με απλό, τυπικό νόμο, που θα μπορεί να τροποποιείται από την εκάστοτε κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Απαραίτητο στοιχείο για την καθιέρωση ειδικής οικονομικής ζώνης που θα προσελκύσει επενδυτές είναι η εξασφάλιση του καθεστώτος της από πολιτικές αλλαγές. Ειδικότερα, πρέπει να διασφαλισθεί ότι οι ειδικόι όροι που θα διέπουν τη λειτουργία των επενδύσεων εντός της ζώνης, αυτοί που θα την καταστήσουν ευνοϊκή ως επενδυτικό προορισμό, δεν πρόκειται να μεταβληθούν ή να ανακληθούν στην περίπτωση μεταβολής στην κυβερνητική πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο.

Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιτευχθεί με συνταγματική αναθεώρηση, η οποία θα προέβλεπε τη δυνατότητα δημιουργίας ειδικών ζωνών και την αυξημένη προστασία των επενδύσεων σ' αυτές. Μια τέτοια διάταξη θα ήταν συμπληρωματική αυτής του άρθρου 107 του Συντάγματος, το οποίο παρέχει αυξημένη προστασία στα κεφάλαια εξωτερικού που είχαν εισαχθεί με ειδικό καθεστώς - το άρθρο αυτό εφαρμόζεται και σε κεφάλαια που εισήχθησαν ή πρόκειται να εισαχθούν μετά την ισχύ του Συντάγματος, αλλά υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς. Επομένως, δεν καλύπτει επενδύσεις, οι οποίες θα γίνουν με βάση ένα νέο νομοθέτημα.

Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι η προστασία των επενδύσεων που σχετίζονται με την εισαγωγή κεφαλαίων εξωτερικού σύμφωνα με το ν.δ. 2687/1953 και τους νόμους που το τροποποίησαν εφαρμοζόταν σε μεμονωμένες επενδύσεις, κάθε μία εκ των οποίων έπρεπε να έχει εγκριθεί από το Υπουργείο Συντονισμού (ήδη Οικονομίας) ως σημαντική για την εθνική οικονομία. Επομένως, οι υφιστάμενες διατάξεις που προσδίδουν συνταγματικού επιπέδου προστασία στις επενδύσεις που γίνονται σύμφωνα με αυτές, δεν μπορούν να υποστηρίξουν την καθιέρωση ειδικής ζώνης, όπου το ειδικό καθεστώς συνδέεται αυτομάτως με τον τόπο της επένδυσης.

Ένας δεύτερος τρόπος καθιέρωσης ειδικής οικονομικής ζώνης με σχετική διασφάλιση της σταθερότητάς της θα ήταν μια διεθνής συνθήκη με την αυξημένη

τυπική ισχύ της παρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος. Διμερείς διεθνείς συνθήκες για την προστασία των επενδύσεων ήταν πολύ διαδεδομένες τις δύο πρώτες δεκαετίες μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι συνθήκες αυτές λειτουργούσαν υπέρ των επενδύσεων που προήρχοντο από την αντισυμβαλλομένη της Ελλάδος χώρα. Αργότερα συνήφθησαν και αρκετές πολυμερείς συνθήκες για την προστασία των επενδύσεων. Όμως για την καθιέρωση ειδικών κινήτρων (φορολογικών και λοιπών) στο πλαίσιο μιας ειδικής οικονομικής ζώνης που διαχωρίζεται από την υπόλοιπη περιφέρεια και τη διασφάλιση της διάρκειας του ειδικού καθεστώτος της ζώνης ανεξαρτήτως της προέλευσης της επένδυσης δεν επαρκούν οι υφιστάμενες διεθνείς συνθήκες, στις οποίες συμμετέχει η χώρα μας. Έτσι, θα απαιτείτο η σύναψη μιας διεθνούς συνθήκης με ειδικό περιεχόμενο την καθιέρωση ειδικής οικονομικής ζώνης σε μια περιοχή της χώρας.

Πιθανότατα σε μια τέτοια περίπτωση η απόλαυση των όποιων προνομίων συνδέονται με το ειδικό καθεστώς της ζώνης ίσως να είχε ως προϋπόθεση τη σύνδεση, τυπική ή ουσιαστική, της κάθε επένδυσης με την αντισυμβαλλομένη της Ελλάδος χώρα. Πρόσφορη θα ήταν η διεθνής συνθήκη και στην περίπτωση, κατά την οποία η διαχείριση της ζώνης γινόταν από κρατικό ή ημικρατικό φορέα του αντισυμβαλλομένου κράτους.

Η τρίτη εναλλακτική, η οποία δεν απαιτεί σύμπραξη άλλου κράτους για κατάρτιση διεθνούς συνθήκης ή συνταγματική αναθεώρηση, απαιτεί τη δημιουργία μιας εταιρείας ειδικού σκοπού, η οποία θα διαχειρίζεται την ειδική ζώνη, θα έχει δικαίωμα κυριότητας ή επιφανείας επ' αυτής και θα έχει συμβληθεί με το Ελληνικό Δημόσιο.

Το βασικό σενάριο αυτής της λύσης έχει ως εξής:

Συστήνεται trust με βάση το αγγλοσαξωνικό δίκαιο και έδρα την Αγγλία ή αντίστοιχος φορέας με έδρα το Λουξεμβούργο. Αποκλειστικός του καταστατικός σκοπός είναι η διαχείριση της ειδικής οικονομικής ζώνης μέσω της συμμετοχής σε ανώνυμη εταιρεία που θα ιδρυθεί και θα λειτουργεί κατά το ελληνικό δίκαιο. Περιουσία του trust είναι οι μετοχές της εταιρείας. Η πρώτη διοίκηση του trust διορίζεται από το Δημόσιο από πρόσωπα εγνωσμένου κύρους. Η διοίκηση αυτή είναι self-perpetuating, δηλαδή θα διορίζει τα διάδοχα μέλη, χωρίς να μπορεί να παρέμβει πλέον η ελληνική κυβέρνηση στη διοίκηση του trust. Αποκτά έτσι θεσμική ανεξαρτησία έναντι του κράτους.

Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας θα γίνει κυρίως με εισφορά σε είδος και, συγκεκριμένα, με τα δικαιώματα (κυριότητας ή επιφανείας) επί της έκτασης, στην οποία θα εκτείνεται η ειδική οικονομική ζώνη. Υπό προϋποθέσεις μέτοχοι μειοψηφίας (μέχρι συνολικού ποσοστού 49%) μπορούν να γίνουν όσοι επενδύουν στη ζώνη. Επίσης, οι επενδυτές, όπως και οι εργαζόμενοι, μπορούν να εκπροσωπούνται στη διοίκηση της ανώνυμης εταιρείας.

Το trust και η εταιρεία συνάπτουν σύμβαση με το ελληνικό δημόσιο, η οποία καθορίζει τους βασικούς όρους λειτουργίας και διαχείρισης της ειδικής οικονομικής ζώνης. Στη σύμβαση θα περιλαμβάνεται η αυτόματη επέκταση του καθεστώτος για οποιαδήποτε επένδυση γίνεται στη ζώνη. Η σύμβαση αυτή επικυρώνεται από τη Βουλή (μαζί με τις νομοθετικές τροποποιήσεις που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή της). Παρέχει ρήτρες για περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων οποιασδήποτε από τις πλευρές (ρήτρες που θα μπορούν να λειτουργούν είτε υπέρ της εταιρείας, είτε υπέρ των επενδύσεων που θα γίνουν), καθώς και πρόβλεψη για διαιτητική επίλυση των διαφορών μεταξύ της εταιρείας και του Ελληνικού Δημοσίου.

Ως καλύτερο forum για τη διαιτητική επίλυση διαφορών μεταξύ κράτους και επενδυτή φαίνεται να είναι το Διεθνές Κέντρο Επίλυσης Επενδυτικών Διαφορών (ICSID). Πρόκειται για φορέα με σημαντική εμπειρία και κύρος αλλά, κυρίως, με εξειδίκευση σε παρόμοιες διαφορές. Εξ άλλου, λειτουργεί στο πλαίσιο διεθνούς συνθήκης, την οποία έχει κυρώσει η Ελληνική Δημοκρατία.

Το αποτέλεσμα της διαιτητικής απόφασης που ενδεχομένως θα δικαιώνει την εταιρεία θα αποτελεί περιουσιακή αξίωση, η οποία θα προστατεύεται από το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Παράλληλα, η εταιρεία (και ενδεχομένως οι επενδύσεις) θα είναι ασφαλισμένη σε διεθνή ασφαλιστική εταιρεία για πολιτικό ρίσκο. Σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου, το ασφάλισμα θα καταβάλλεται έναντι εκχωρήσεως της απαιτήσεως που θα έχει δημιουργηθεί εις βάρος του Ελληνικού Δημοσίου.

Ρόλος του φορέα που θα διαχειρίζεται τη ζώνη θα είναι:

- a. η αποδοχή ή απόρριψη επενδυτών στη ζώνη (με καθορισμένα κριτήρια και ε πρότυπη σύμβαση που θα ακολουθείται υποχρεωτικώς, ενδεχομένως και με διαδικασία διασφάλισης ότι τα επενδύσιμα κεφάλαια είναι νόμιμα)

- β. η λειτουργία συστήματος διαιτητικών δικαστηρίων για την επίλυση κάθε διαφοράς που θα προκύπτει μεταξύ των εμπλεκομένων στη ζώνη (περιλαμβανομένων και των εργατικών διαφορών)
- γ. η διαμόρφωση και συντήρηση των απαραίτητων υποδομών για τη ζώνη (ρυμοτόμηση, δίκτυα - οδικό, ρεύμα, ύδρευση - αποχέτευση, επικοινωνίες κ.λπ.)
- δ. η διασφάλιση της τάξης και της προστασίας της περιουσίας μέσα στη ζώνη
- ε. η διασφάλιση της τήρησης των συμβάσεων, και ιδίως των συμβάσεων εργασίας, μέσα στη ζώνη.

Επιπλέον, ο φορέας διαχείρισης της ζώνης:

- α. θα είναι υπεύθυνος για την παροχή ασφάλισης για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όλων των εργαζομένων στη ζώνη
- β. θα είναι υπεύθυνος για την ασφάλιση όλων των εργαζομένων της ζώνης κατά του κινδύνου εργατικού ατυχήματος
- γ. θα διαχειρίζεται το κεφαλαιοποιητικό σύστημα ασφάλισης των εργαζομένων στη ζώνη. Τις παραπάνω υποχρεώσεις θα εκπληρώνει σε συνεργασία με ασφαλιστικές εταιρείες από την αγορά.

Τα λειτουργικά έξοδα του φορέα διαχείρισης, καθώς και τα σχετιζόμενα με τις παραπάνω αρμοδιότητες, θα καλύπτονται από το ιδρυτικό κεφάλαιο, στο βαθμό που αυτό θα είναι και σε χρήμα, και από εισφορές/ μισθώματα των επενδυτών. Η εταιρεία δεν θα διανέμει μερίσματα. Θα μπορεί, όμως, σε περίπτωση σχηματισμού υψηλών αποθεματικών, να μειώνει τα μισθώματα/ εισφορές των επενδυτών στη ζώνη.

2.2 Καθεστώς της Ζώνης

Η ειδική οικονομική ζώνη σκοπεύει στη δημιουργία, εντός της εδαφικής έκτασής της, ενός επενδυτικού κλίματος διαφορετικού από αυτό που ισχύει στην υπόλοιπη Ελλάδα. Ως βασικοί παράγοντες διαφοροποίησης/ βελτίωσης έχουν επιλεγεί η φορολογία και η φορολογική διοίκηση, το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα, η περιβαλλοντική αδειοδότηση και το εργατικό δίκαιο. Οι λύσεις που προτείνονται συντείνουν στην αποφυγή της αστάθειας και της γραφειοκρατίας, στην παροχή

φορολογικών κινήτρων αλλά και κινήτρων στους εργαζομένους, κυρίως σε ζητήματα συνταξιοδοτικής πρόνοιας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

2.2.1 Φορολογία - Φορολογική Διοίκηση

Η πρόταση για τη δημιουργία ευνοϊκού φορολογικού περιβάλλοντος εντός της ειδικής οικονομικής ζώνης αναλύεται σε δύο επιμέρους κατευθύνσεις: στην κατάργηση ή ελαχιστοποίηση των κάθε είδους φορολογικών επιβαρύνσεων και στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, και στη δημιουργία αξιόπιστου, ταχέως και διαφανούς μηχανισμού φορολογικού ελέγχου.

Ευνοϊκότερο φορολογικό καθεστώς – απαλλαγή από κάποιες φορολογίες, διαφορετικοί συντελεστές και τρόπος καταβολής φορολογίας εισοδήματος

Για τη σύσταση επιχείρησης με έδρα την ειδική ζώνη δεν θα απαιτείται η καταβολή φόρου συγκεντρώσεως κεφαλαίου. Επίσης, δεν θα επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης ακινήτων ή άλλος φόρος (λ.χ. επί του κεφαλαίου: δωρεάς, γονικής παροχής ή χαρτοσήμου) σε σχέση με ακίνητα της ζώνης ή δικαιοπραξίες επ' αυτών (μεταβίβαση, μίσθωση κ.λπ.). Οι επιχειρήσεις της ζώνης θα απαλλάσσονται από φόρους υπέρ τρίτων για τις εντός αυτής δραστηριότητες και τα ακίνητα της ζώνης δεν θα επιβαρύνονται με φορολογία επί της περιουσίας (ΕΝΦΙΑ, τέλος ακίνητης περιουσίας κ.λπ.). Οι δαπάνες για την ασφάλεια, τη συντήρηση των δικτύων και άλλες που θα σχετίζονται με τη λειτουργία της ζώνης θα καλύπτονται μέσω ανταποδοτικών εισφορών/ μισθωμάτων που θα εισπράττει ο φορέας διαχείρισης της ζώνης.

Τα κέρδη των επιχειρήσεων θα μπορούν να υποβάλλονται σε χαμηλό φορολογικό συντελεστή, αντίστοιχο των ανταγωνιστικών γειτονικών χωρών (10-12,5%). Η υπαγωγή σε χαμηλό φορολογικό συντελεστή μπορεί να συνδεθεί και με ένα ελάχιστο ύψος επένδυσης. Θα μπορούσε, εναλλακτικά, να προβλεφθεί μηδενικός συντελεστής φορολογίας επί του εισοδήματος των επιχειρήσεων. Σε μια τέτοια περίπτωση η φορολογική αξίωση του κράτους περιορίζεται στα διανεμόμενα κέρδη, ενώ μπορεί να εξετασθεί και η θέσπιση ενιαίου χαμηλού φορολογικού συντελεστή επί των εισοδημάτων από μερίσματα.

Άλλη πρόταση μπορεί να είναι η προκαταβολή φόρου, της οποίας το ποσόν θα καθορίζεται από αλγόριθμο που θα περιλαμβάνει το ύψος της επένδυσης, τον αριθμό των χρήσεων, για τις οποίες παρέχεται η προκαταβολή (με μειούμενο συντελεστή για αυξημένο αριθμό χρήσεων) κι ένα προσδοκώμενο ποσοστό κερδών – EBITDA. Θα μπορούσε, επίσης, να μη φορολογείται η δραστηριότητα των επιχειρήσεων που

δραστηριοποιούνται στην ειδική οικονομική ζώνη για τα πρώτα χρόνια της επένδυσής.

Φορολογική διοίκηση με συμμετοχή πιστοποιημένων ιδιωτών ελεγκτών

Ο φορολογικός έλεγχος μπορεί να βασίζεται περισσότερο σε διαδικασίες αυτοελέγχου – αυτοπεραίωσης, οι οποίες θα γίνονται με τη συνδρομή πιστοποιημένων ελεγκτικών εταιρειών. Τέτοιες διαδικασίες, στις οποίες ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης γίνεται χωρίς την υποχρεωτική συμμετοχή της διοικήσεως, είναι διαδεδομένες (ενώ ο προσδιορισμός του καταβλητέου φόρου γίνεται, φυσικά, με εκτελεστή διοικητική πράξη). Η φορολογική διοίκηση θα μπορεί να εξετάζει την ειλικρίνεια των ελέγχων δειγματοληπτικά. Διαπίστωση της ανειλικρίνειας θα έχει ως συνέπεια την επιβολή διοικητικών κυρώσεων τόσο στην ελεγχόμενη επιχείρηση, όσο και στην ελεγκτική εταιρεία που πραγματοποίησε τον έλεγχο. Στην τελευταία περίπτωση μπορεί να αφαιρείται προσωρινά ή οριστικά η άδεια ή το δικαίωμα διεξαγωγής τέτοιων ελέγχων από την ελεγκτική εταιρεία. Οι φορολογικές διαφορές θα μπορούν να επιλύονται σε διαιτητικό δικαστήριο.

Σημειώνεται ότι σε περίπτωση που η ζώνη καθορισθεί με διεθνή συνθήκη, είναι δυνατή η υποβολή της ζώνης και των επενδύσεων εντός αυτής στο φορολογικό καθεστώς του αντισυμβαλλομένου κράτους, ειδικά εάν κάτι τέτοιο συνδυάζεται με σύμβαση αποφυγής της διπλής φορολογίας. Επιπλέον, σε περίπτωση προκαταβολής φόρου δεν θα υπάρχει λόγος για τη διενέργεια φορολογικών ελέγχων για το χρονικό διάστημα, το οποίο καλύπτει η προκαταβολή.

2.2.2 Κοινωνική ασφάλιση, ασφάλιση υγείας, ασφάλιση από εργατικό ατύχημα

Στους εργαζομένους στη ζώνη θα παρέχεται συνταξιοδοτική κάλυψη, καθώς και συμπληρωματική ασφάλιση υγείας και ασφάλιση από εργατικό ατύχημα.

Συνταξιοδοτικό: ειδικό ταμείο με opt-out από το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα

Για τους εργαζομένους στην ειδική οικονομική ζώνη θα δημιουργηθεί ένα ειδικό συνταξιοδοτικό ταμείο το οποίο θα λειτουργεί με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Θα πρόκειται για σύστημα που θα έχει αναλογία, στη λειτουργία του, με τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης που έχουν καθιερωθεί με τα άρθρα 7 και 8 ν. 3029/2002. Υπεύθυνος για τη λειτουργία του συστήματος θα είναι ο φορέας διαχείρισης της ζώνης, ο οποίος θα συνεργάζεται με ασφαλιστική εταιρεία η οποία θα είναι και αντασφαλισμένη. Θα υπάρχει χωριστός λογαριασμός στο όνομα του κάθε εργαζομένου, ο οποίος θα περιέχει το σύνολο των εισφορών που αντιστοιχούν

στην εργασία του αφαιρουμένου μόνο του σχετικού διαχειριστικού κόστους, πλέον των αποδόσεων που τα αποθεματικά του συστήματος θα διασφαλίζουν. Το σύστημα θα λειτουργεί με βάση τα δικά του αναλογιστικά δεδομένα.

Η συμμετοχή στο σύστημα αυτό θα συνεπάγεται και την απαλλαγή από τις εισφορές προς το ΙΚΑ που αντιστοιχούν στη συνταξιοδότηση. Θα υπάρχει αρκετά μεγάλη συμβατότητα ανάμεσα στο σύστημα αυτό και στο σύστημα που καθιερώνει ο ν. 3863/2010, το οποίο είναι εν μέρει οιονεί κεφαλαιοποιητικό. Η μετάβαση του μισθωτού από το ένα σύστημα στο άλλο (εάν αλλάζει εργασία εντός ή εκτός της ζώνης) θα είναι αρκετά ευχερής ενώ, ακόμη κι εάν τροποποιηθεί ουσιαστικά ο ν. 3863/2010, θα μπορούν να εφαρμόζονται οι κανόνες του ενωσιακού δικαίου για τη μεταφορά ασφαλιστικών δικαιωμάτων από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης μιας χώρας στην άλλη (Κανονισμοί 883/2014 και 998/2009).

Η αυτοτέλεια των ατομικών λογαριασμών παρέχει και μια επιπλέον δυνατότητα: την εμμέσως ανασφαλιστική λειτουργία του ΙΚΑ. Σε περίπτωση, κατά την οποία η ζώνη δεν προσελκύσει αρκετούς επενδυτές ή, για οποιονδήποτε άλλο λόγο, δεν συγκεντρωθεί επαρκές ασφαλιστικό κεφάλαιο, ώστε να μπορεί το συνταξιοδοτικό σύστημα της ζώνης να λειτουργήσει αυτοτελώς, τα αποθεματικά των λογαριασμών αυτών θα μπορούν να μεταβιβασθούν στο ΙΚΑ και οι εργαζόμενοι ν' ασφαλισθούν σ' αυτό με αναδρομική ισχύ με πλήρη αναγνώριση των ασφαλιστικών τους δικαιωμάτων. Η ύπαρξη ατομικών λογαριασμών, εξ άλλου, παρέχει το δικαίωμα στους μισθωτούς να συγκεντρώσουν μεγαλύτερο ασφαλιστικό απόθεμα επιλέγοντας να αποδίδεται στο σύστημα μεγαλύτερο μέρος του μισθού τους από το ελάχιστο και, φυσικά, το ποσόν που συγκεντρώνεται θα μπορεί να είναι κληρονομητό και μεταβιβάσιμο (υποκείμενο σε κάποιες μειώσεις για λόγους αναλογιστικούς).

Συμπληρωματική ασφάλιση υγείας, ασφάλιση κατά εργατικού ατυχήματος

Παράλληλα, η ζώνη θα καταρτίσει πρόγραμμα συμπληρωματικής ασφάλισης υγείας για τους εργαζομένους εντός αυτής. Το πρόγραμμα θα παρέχει πλήρη ιατροφαρμακευτική κάλυψη για τους εργαζομένους και θα λειτουργεί συμπληρωματικά προς την αντίστοιχη ασφάλιση που παρέχει το ΙΚΑ. Τέλος, οι εργαζόμενοι στη ζώνη θα είναι ασφαλισμένοι μέσω ομαδικού ασφαλιστηρίου για τον κίνδυνο εργατικού ατυχήματος. Η κάλυψη θα περιλαμβάνει κάθε απαραίτητη ιατρική δαπάνη αποκατάστασης καθώς και αποζημίωση για ηθική βλάβη ή, εάν αυτό απαιτείται, ψυχική οδύνη.

2.2.3 Περιβάλλον

Ο τρόπος με τον οποίον χορηγούνται, ανακαλούνται ή ακυρώνονται οι οικοδομικές άδειες ή άλλες άδειες που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος στην Ελλάδα δημιουργεί μια σοβαρή αβεβαιότητα στους υποψηφίους επενδυτές. Για το λόγο αυτό, στο πλαίσιο της ειδικής οικονομικής ζώνης κι εάν είναι επιθυμητό αυτή να περιλαμβάνει και βιομηχανική δραστηριότητα, διασφαλίζεται ότι οι βασικοί περιβαλλοντικοί όροι έχουν εγκριθεί και ελεγχθεί από τα αρμόδια διοικητικά και δικαστικά όργανα εκ των προτέρων. Αυτό γίνεται με την αντιγραφή, ως προς τις περιβαλλοντικές εγκρίσεις, του μοντέλου των Βιομηχανικών Περιοχών (χωρίς, φυσικά, να αποκλείεται και να επιλεγεί ως ειδική οικονομική ζώνη μια περιοχή που είχε στο παρελθόν χαρακτηριστεί Βιομηχανική Περιοχή σύμφωνα με τους ν. 2545/1997 και ν. 3325/2005).

Με την εφαρμογή αυτού του μοντέλου δεν θα απαιτείται ειδική άδεια εγκατάστασης ούτε το πρώτο στάδιο περιβαλλοντικής αδειοδότησης για τις επενδύσεις, καθώς οι σχετικές μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων έχουν ήδη προηγηθεί και εγκριθεί για το σύνολο της περιοχής. Για τον ίδιο λόγο δεν θα είναι απαραίτητα ούτε τα εξής: βεβαίωση χρήσης γης από αρμόδια υπηρεσία Πολεοδομικού Ελέγχου (καθώς έχει προηγηθεί ο έλεγχος όχλησης και θεσμοθετημένες χρήσεις γης) ή ο καθορισμός φυσικού αποδέκτη σε περίπτωση διάθεσης επεξεργασμένων αποβλήτων, εάν έχει προηγηθεί ο σχεδιασμός των σχετικών δικτύων εντός της ζώνης. Επίσης, στη ζώνη μπορούν να ισχύουν ευνοϊκοί όροι κάλυψης και δόμησης. Ο χωρικός καθορισμός της ζώνης, οι επιτρεπόμενες εντός αυτής χρήσεις και άλλες περιβαλλοντικού χαρακτήρα λεπτομέρειες μπορούν να καθιερωθούν με προεδρικό διάταγμα, προκειμένου αυτό να έχει την πρόσθετη εξασφάλιση του προληπτικού ελέγχου από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Το προεδρικό διάταγμα θα μπορεί να εμπεριέχει και τη στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως επιβάλλεται από το ενωσιακό δίκαιο (Οδηγία 2001/42) ή να στηρίζεται σ' αυτήν.

Οι διαφορές εντός της ζώνης που έχουν αντικείμενο το περιβάλλον μπορούν να ανατεθούν σε διαιτητικό όργανο στο βαθμό που θεωρούνται διοικητικές διαφορές ουσίας. Σε κάθε περίπτωση, επιτρέπεται να γίνεται τουλάχιστον παραπομπή στο πόρισμα συμφωνημένου από κοινού οργάνου, το οποίο θα κρίνει επί της ουσίας των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μιας δραστηριότητας, των ενδεικνυόμενων μέτρων για την αποτροπή απαγορευόμενων δυσμενών συνεπειών κ.λπ.

2.2.4 Εργατικά

Στο πεδίο του εργατικού δικαίου η ειδική οικονομική ζώνη πρέπει να μειώνει, κατά το δυνατόν, τις επενδυτικές αβεβαιότητες αλλά να διασφαλίζει, παράλληλα, την τήρηση των συμβάσεων και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μισθωτών παρέχοντας και κάποια μισθολογικά κίνητρα γι' αυτούς. Δεν πρέπει να υποτιμηθεί η κυρίαρχη αντίληψη που θέλει τις ελεύθερες οικονομικές ζώνες να λειτουργούν αποκλειστικά υπέρ των εργοδοτών και εις βάρος των εργαζομένων. Οι σχετικές παρεμβάσεις κινούνται στο επίπεδο του συλλογικού εργατικού δικαίου (σύναψη συλλογικής σύμβασης σε επίπεδο ζώνης, κήρυξη απεργίας), σε ατομικό επίπεδο (διαφορετική αντιμετώπιση της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας) αλλά και σε ζητήματα εφαρμογής των συμφωνηθέντων και διασφάλισης δικαιωμάτων (λ.χ. διασφάλιση καταβολής δεδουλευμένων, ιδίως σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη).

Συλλογικές διαπραγματεύσεις

Καθιερώνονται οι συλλογικές διαπραγματεύσεις σε επίπεδο ζώνης. Αυτές γίνονται μεταξύ των πλέον αντιπροσωπευτικών οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων στη ζώνη και το αποτέλεσμά τους επεκτείνεται σε όλους τους μισθωτούς στη ζώνη. Στις διαπραγματεύσεις αυτές συμμετέχει και ο φορέας διαχείρισης της ζώνης, καθώς μπορούν να τεθούν ρήτρες που τον δεσμεύουν. Σε σχέση με τις επιχειρησιακές συμβάσεις, που επιτρέπεται να καταρτίζονται μεταξύ επιχειρήσεων και των εκπροσώπων των εργαζομένων που ευρίσκονται εντός της ζώνης, ισχύει η αρχή της ευνοϊκότερης μεταχείρισης των εργαζομένων.

Ελάχιστο αντικείμενο των συλλογικών συμβάσεων εργασίας στη ζώνη μπορεί να είναι ο κατώτατος μισθός σ' αυτήν. Οι όροι αμοιβής μπορούν νομοθετικά, για λόγους παροχής κινήτρων προς τους εργαζομένους στη ζώνη, να καθορίζονται ως βελτιωμένοι κατά συγκεκριμένο ποσοστό (λ.χ. 15%) σε σχέση με τους ισχύοντες με βάση την εκάστοτε Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας ή όποια άλλη νομοθετική ή κανονιστική πράξη την υποκαθιστά. Επίσης, επιτρέπεται να καθορίζονται όροι υγιεινής και ασφαλείας στους χώρους εργασίας, αλλά και το σύνολο των ασφαλιστικών καλύψεων (συνταξιοδοτικό με opt-out από το ΙΚΑ, υγειονομική περίθαλψη, αποζημίωση σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος) που παρέχεται στους εργαζομένους.

Συνδικαλισμός – Απεργία

Επιτρέπεται η συμμετοχή του κάθε εργαζομένου σε ένα επιχειρησιακό σωματείο και σε ένα σωματείο που καλύπτει όλη τη ζώνη (το οποίο θα είναι πρωτοβάθμιο, δηλαδή θα έχει μέλη εργαζομένους, και όχι δευτεροβάθμιο, έχοντας μέλη τα επιχειρησιακά σωματεία). Η απεργία επιτρέπεται για τους λόγους που αναφέρονται στο ν. 1264/1982. Μπορεί να κηρυχθεί μόνο από επιχειρησιακό σωματείο ή σωματείο που καλύπτει το σύνολο της ζώνης μετά από μυστική ψηφοφορία των μελών του και εφ' όσον συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του. Η σχετική ψηφοφορία μπορεί να γίνεται και ηλεκτρονικά. Δεν θεωρείται νόμιμη η συμμετοχή σε απεργία εργαζομένου που δεν ανήκει σε Σωματείο που προκήρυξε την απεργία. Η απεργία είναι επιτρεπτή μόνο μετά από έγγραφη προειδοποίηση τουλάχιστον 4 ημερών πριν από την ημερομηνία έναρξής της, όπου αναφέρεται η έναρξή της, η διάρκεια (ορισμένη ή αορίστου χρόνου) και τα αιτήματά της.

Ειδικό διαιτητικό όργανο θα κρίνει τη νομιμότητα της απεργίας είτε πριν την έναρξή της είτε κατά τη διάρκειά της. Στο όργανο αυτό θα μπορεί να προσφεύγει κάθε πλευρά μονομερώς. Η απόφασή του θα είναι εκτελεστή χωρίς να απαιτείται κάποια άλλη διαδικασία. Η συμμετοχή εργαζομένου σε απεργία που έχει κηρυχθεί παράνομη ή η συμμετοχή εργαζομένου σε απεργία που δεν έχει προκηρύξει Σωματείο, του οποίου είναι μέλος, συνιστά λόγο καταγγελίας της σύμβασης εργασίας χωρίς αποζημίωση.

Διάρκεια και καταγγελία σύμβασης εργασίας

Διατηρείται το βασικό δίκαιο της διάρκειας και της καταγγελίας σύμβασης εργασίας με τις εξής διαφοροποιήσεις που ισχύουν εντός της ζώνης:

- a. χαλαρώνουν τα κριτήρια του π.δ. 81/2003 εις ό,τι αφορά το τεκμήριο ότι ένας εργαζόμενος με επαναλαμβανόμενες συμβάσεις ορισμένου χρόνου καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες. Ειδικότερα, η κάλυψη παγίων και διαρκών αναγκών τεκμαίρεται μετά την πάροδο τριών ετών αδιάκοπης (ή με διακοπές συνολικά μικρότερες των τριών μηνών) εργασίας στον ίδιο εργοδότη, εφ' όσον έχουν συναφθεί τουλάχιστον τρεις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου. Δεν επιτρέπεται η μετατροπή συμβάσεως ορισμένου σε αορίστου χρόνου, όταν η χρονική διάρκεια της συμβάσεως είναι διετής ή μεγαλύτερη. Επιτρέπεται η πρόωρη καταγγελία συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου με τα κριτήρια του άρθρου 672 ΑΚ.

- β. επιτρέπεται η ανατιολόγητη καταγγελία συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου. Η καταγγελία μπορεί να ελεγχθεί δικαστικώς για καταχρηστικότητα, αλλά σε περίπτωση που θεωρηθεί πράγματι καταχρηστική, η κύρωση δεν μπορεί να είναι η ακυρότητα της καταγγελίας. Μπορεί να επιβληθεί στον εργοδότη ως κύρωση η καταβολή αυξημένης αποζημίωσης καταγγελίας, μέχρι το τριπλάσιο αυτής. Η καταγγελία εντός της ζώνης, εκτός από την περίπτωση κατά την οποία επέρχεται εκ του νόμου, είναι έγκυρη και ισχυρή μόνον εάν προσφερθεί το σύνολο της αποζημίωσης στον εργαζόμενο - δεν επιτρέπεται η καταβολή της αποζημίωσης σε δόσεις. Επίσης, η καταγγελία με προειδοποίηση δεν οδηγεί στην καταβολή της μισής αποζημίωσης, αλλά θα πρέπει να έχει καταβληθεί το σύνολο αυτής μέχρι την τελευταία ημέρα εργασίας του μισθωτού. Δεν ισχύει η διάκριση υπαλλήλου - εργάτη και οι αποζημιώσεις υπολογίζονται βάσει του ν. 2112/1920.
- γ. τίθενται οι μικρότεροι περιορισμοί που είναι επιτρεπτοί κάθε φορά κατά το κοινοτικό δίκαιο για τις ομαδικές απολύσεις
- δ. οι διαφορές που σχετίζονται με την καταγγελία σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου ή την καταχρηστική χρήση επαναλαμβανόμενων συμβάσεων ορισμένου χρόνου επιλύονται από διαιτητικό δικαστήριο.

Ρόλος του φορέα που διαχειρίζεται τη ζώνη στις εργασιακές σχέσεις – ταμείο φερεγγυότητας των εργοδοτών

Η ζώνη εγγυάται την καταβολή δεδουλευμένων μισθών και αποζημιώσεων λόγω καταγγελίας - προς τούτο, καθιερώνεται ταμείο φερεγγυότητας των εργοδοτών. Το ταμείο αυτό καλύπτει δεδουλευμένες αποδοχές που οφείλονται σε εργαζομένους, καθώς και αποζημίωση καταγγελίας (όχι όμως αυξημένη), στην περίπτωση, κατά την οποία ο εργοδότης, λόγω πτωχεύσεως ή άλλης συλλογικής διαδικασίας για την ικανοποίηση πιστωτών, δεν μπορεί να καταβάλει τα παραπάνω. Το ταμείο σχηματίζεται με εισφορές των εργοδοτών και, μετά την καταβολή των δεδουλευμένων και αποζημιώσεων, υποκαθίσταται στη συλλογική διαδικασία με τα προνόμια των εργαζομένων.

Ο φορέας διαχείρισης της ζώνης μπορεί να έχει κι ένα σύστημα ποινικών ρητρών που θα καταλήγουν στην αποβολή μιας επιχείρησης από τη ζώνη, σε περίπτωση που αυτή παραβιάζει συστηματικά την εργατική νομοθεσία, ιδίως μάλιστα στην περίπτωση καθυστερημένης καταβολής δεδουλευμένων. Οι ποινικές ρήτρες ενισχύουν το ταμείο αφερεγγυότητας των εργοδοτών.

Επίσης, ο φορέας διαχείρισης της ζώνης (ο οποίος, όπως έχει αναλυθεί στο οικείο κεφάλαιο, έχει συνάψει και ασφαλιστική σύμβαση που καλύπτει τα εργατικά ατυχήματα) μπορεί να έχει την ευθύνη για την ασφάλεια στο χώρο εργασίας, ειδικά εάν αυτό περιγράφεται και στη συλλογική σύμβαση εργασίας που καλύπτει τη ζώνη. Μπορεί όμως και μονομερώς να επιβάλλει μέτρα ασφαλείας στην εργασία.

2.2.5 Διαιτητική επίλυση διαφορών

Με την καθιέρωση ενός συστήματος διαιτητικής επίλυσης διαφορών στην ειδική οικονομική ζώνη μπορεί να παρακαμφθεί ένα υπερφορτωμένο, δυσλειτουργικό δικαστικό σύστημα υπέρ ενός που θα παρέχει αυξημένες εγγυήσεις αμεροληψίας αλλά και μεγαλύτερη εξειδίκευση. Στην πραγματικότητα θα πρόκειται για ένα σύστημα διαρθρωμένο σε τρία επίπεδα, το οποίο θα καλύπτει διαφορές που σχετίζονται με την επένδυση καθ' αυτήν μεταξύ του φορέα διαχείρισης της ζώνης ή των επενδυτών και του Ελληνικού Δημοσίου, άλλες διοικητικές διαφορές ουσίας που θα έχουν υπαχθεί σε διαιτησία μεταξύ των επενδυτών και της φορολογικής διοίκησης ή της αντίστοιχης περιβαλλοντικής και διαφορές είτε μεταξύ των επενδυτών, είτε μεταξύ των επενδυτών και του φορέα διαχείρισης της ζώνης είτε μεταξύ επενδυτών και εργαζομένων. Οι ίδιοι οι επενδυτές θα ευθύνονται για την επιλογή εφαρμοστέου δικαίου και forum επίλυσης των διαφορών τους στις συναλλαγές που πραγματοποιούν εκτός της ζώνης.

Διαφορές από την επένδυση

Ήδη αναλύθηκε στο κεφάλαιο για τη λειτουργία της ζώνης και για το φορέα διαχείρισης αυτής ότι οι διαφορές που σχετίζονται με την επένδυση και την τήρηση των όρων αυτής θα πρέπει να υπαχθούν στο Διεθνές Κέντρο για την Επίλυση των Διαφορών από Επενδύσεις (ICSID). Η συμμετοχή της χώρας μας στην ιδρυτική συνθήκη του κέντρου, η πολυετής εμπειρία του και το αναγνωρισμένο κύρος του προσδίδουν σοβαρές εγγυήσεις υψηλής εξειδίκευσης και αμεροληψίας. Πρόκειται για τις διαφορές που θα αφορούν κυρίως στην ερμηνεία της βασικής σύμβασης που θα συνάψει ο φορέας διαχείρισης της ζώνης με το Ελληνικό Δημόσιο και στην επέκταση των προνομίων που η σύμβαση αυτή παρέχει και προς τους επιμέρους επενδυτές. Διάδικοι, επομένως, θα είναι είτε ο φορέας διαχείρισης της ζώνης είτε ο θιγόμενος επενδυτής από τη μία πλευρά και το Ελληνικό Δημόσιο από την άλλη πλευρά, ενώ θα μπορεί να αναγνωρίζεται και δικαίωμα προσθέτου παρεμβάσεως σε επενδυτές υπέρ του φορέα διαχείρισης της ζώνης ή, αντιστρόφως, του φορέα διαχείρισης της ζώνης υπέρ του επενδυτή που ισχυρίζεται ότι θίγεται.

Φορολογικές, περιβαλλοντικές διαφορές

Όπως έχει κριθεί από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (ΑΕΔ 24/1993) είναι επιτρεπτή η διαιτησία για την επίλυση διοικητικών διαφορών ουσίας - μάλιστα, η απόφαση αυτή αφορούσε την υπαγωγή σε διαιτησία διαφορών, οι οποίες προκύπτουν από ειδικό νομοθετικό καθεστώς για προσέλκυση επενδύσεων. Έτσι, τόσο στη βασική σύμβαση για τη σύσταση της ζώνης, όσο και στις συμβάσεις που υπογράφουν με το φορέα διαχείρισης της ζώνης οι επενδυτές θα προβλέπεται ότι οι φορολογικές και οι περιβαλλοντικές διαφορές θα επιλύονται από διαιτητικό δικαστήριο, με ορισμό ενός διαιτητή από κάθε συμβαλλόμενο μέρος και επιδιαιτητή από τους δύο διαιτητές. Μπορεί εναλλακτικά να προβλεφθεί ότι οι περιβαλλοντικές διαφορές, στο βαθμό που έχουν ακυρωτικό χαρακτήρα, θα παραπέμπονται μόνον ως προς τη διερεύνηση πραγματικών περιστατικών ή περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε σχετικό εξειδικευμένο όργανο.

Διαφορές από την άσκηση αρμοδιοτήτων του φορέα διαχείρισης της ζώνης/εργατικές/ μεταξύ επενδυτών στη ζώνη

Ο φορέας διαχείρισης της ζώνης θα διασφαλίσει ένα σύστημα ορισμού διαιτητών για διαφορές που θα προκύπτουν: α. μεταξύ των επενδυτών και του φορέα, β. μεταξύ των επενδυτών μεταξύ τους, γ. μεταξύ των επενδυτών και εργαζομένων ή των Σωματείων τους. Ιδίως οι διαφορές που σχετίζονται με την παράβαση της εργατικής νομοθεσίας και με τη σύννομη ή μη κήρυξη απεργιών θα πρέπει να επιλύονται με ταχύτητα.

Νομοθετικά θα είναι απαραίτητη η τροποποίηση του άρθρου 867 ΚΠολΔ που εξαιρεί τις εργατικές διαφορές από τη διαιτησία. Επίσης, οι αποφάσεις των διαιτητικών δικαστηρίων θα αποκτούν ισχύ ή εκτελεστότητα αυτοδικαίως ή με μια τυπική διαδικασία που δεν θα παίρνει χρόνο.

2.3 Συμβατότητα με το Διεθνές και Κοινωνικό Δίκαιο

Οι ιδιαίτερες διευκολύνσεις, ιδίως σε φορολογικό επίπεδο, που παρέχονται στους επενδυτές της ζώνης εμπίπτουν στις κρατικές ενισχύσεις, οι οποίες ελέγχονται σύμφωνα με τα άρθρα 107-109 ΣΛΕΕ (βλ. απόφαση C-222/04 του ΔΕΕ). Για το λόγο αυτό πρέπει να εξετασθεί εάν τα μέτρα αυτά είναι συμβατά με την εσωτερική αγορά, σύμφωνα με τις περιπτώσεις που αναλύονται στις παρ. 2 και 3 του άρθρου 107 ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με τις περ. α' και γ' της παρ. 3 του άρθρου 107, είναι δυνατόν να θεωρηθούν ότι "συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά (α) οι ενισχύσεις για την

προώθηση της οικονομικής αναπτύξεως περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση, καθώς και των περιοχών που αναφέρονται στο άρθρο 349, λαμβάνοντας υπόψη τη διαρθρωτική, οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση", καθώς και "(γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον". Φαίνεται ότι οι διατάξεις αυτές παρέχουν το περιθώριο για τη λειτουργία της ειδικής οικονομικής ζώνης, σύμφωνα με τις διαδικαστικές διατάξεις του άρθρου 108 ΣΛΕΕ. Μπορεί, μάλιστα, να ζητηθεί να γίνει η χρήση της εξαίρεσης που προβλέπεται στην τρίτη υποπαράγραφο της παρ. 2 άρθρου 108 ΣΛΕΕ, η οποία προβλέπει ότι, κατόπιν αιτήσεως κράτους – μέλους, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει ομοφώνως ότι ενίσχυση που έχει θεσπισθεί ή που πρόκειται να θεσπισθεί από το κράτος αυτό θεωρείται συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 107 ή των προβλεπομένων από το άρθρο 109 εφαρμοστικών κανονισμών, αν εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογούν μια τέτοια απόφαση. Ένα τέτοιο αίτημα, με δεδομένες τις σημερινές οικονομικές συνθήκες, θα εύρισκε πιθανότατα θετική ανταπόκριση.

2.4 Ενδεικνυόμενες ενέργειες

Για να ολοκληρωθεί η παρούσα πρόταση, η πορεία για μια ολοκληρωμένη νομοθετική πρωτοβουλία θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

- α. σχέδιο νόμου για καθιέρωση ειδικών οικονομικών ζωνών
- β. εισηγητική έκθεση στο παραπάνω σχέδιο νόμου
- γ. σχέδιο σύμβασης μεταξύ διαχειριστή της ζώνης και Ελληνικού Δημοσίου
- δ. πρότυπο σχέδιο σύμβασης μεταξύ διαχειριστή ζώνης και επενδυτή
- ε. σχέδιο καταστατικού της εταιρείας που θα είναι διαχειρίστρια
- στ. σχέδιο καταστατικού του trust που θα κατέχει τις μετοχές της

- ζ. κανονιστικές πράξεις της διοικήσεως (π.δ. ή υπουργικές αποφάσεις) με τα παρακάτω αντικείμενα:
- κήρυξη συγκεκριμένης περιοχής ως ειδικής οικονομικής ζώνης - η σχετική πράξη (π.δ. θα είναι ο πλέον πρόσφορος τρόπος, καθώς θα διασφαλίζει και τον προληπτικό έλεγχο από το Συμβούλιο της Επικρατείας) θα περιλαμβάνει και ρυμοτόμηση και περιβαλλοντικούς όρους (ή στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων).
 - όροι ασφαλιστηρίων συμβολαίων για σύνταξη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εργατικό ατύχημα (ελάχιστοι όροι, μπορούν να «βελτιωθούν» με απόφαση του διαχειριστή της ζώνης ή με τη συλλογική σύμβαση εργασίας της ζώνης).

Εάν πραγματοποιηθούν τα παραπάνω, η Ελλάδα θα μπορέσει να προσελκύσει άμεσες και βιώσιμες ξένες επενδύσεις. Η εισροή κεφαλαίου θα βοηθήσει στην αύξηση του ΑΕΠ, ενώ θα δημιουργηθούν και θέσεις εργασίας που θα προσφέρουν καλή αμοιβή. Εάν επιτύχει η ζώνη, θα ανοίξει το φρόμο για φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις και στην υπόλοιπη χώρα.

Κεντρική Μακεδονία

Δυτική Μακεδονία

Ήπειρος

Θεσσαλία

Στερεά Ελλάδα

Δυτική Ελλάδα

Ιόνια νησιά

Πελοπόννησος

Ανατολική Μακεδονία και Θράκη

Βόρειο Αιγαίο

Αττική

Νότιο Αιγαίο

Κρήτη